

Climate change, ill health, and conflict: Are interrelated, so collaboration between medical and military professions is needed

Klimatická změna, špatné zdraví a konflikty jsou vzájemně propojeny, lékařská a vojenská povolání musí proto spolupracovat

[Lionel Jarvis](#), lékař kontraadmirál¹, [Hugh Montgomery](#), profesor², [Neil Morisetti](#), kontraadmirál¹, [Ian Gilmore](#), profesor³

¹ *Ministerstvo obrany, SW1A 2HB Londýn, Velká Británie*

² *UCL ústav pro veřejné zdraví a výkonnost, Londýn, Velká Británie*

³ *Royal Liverpool Hospital, Liverpool L7 8XP, UK*

Poškození struktury lidské společnosti je špatné pro lidské zdraví. Poškození může nastat i z jiných důvodů, než je válka. Nedávná zpráva Mezinárodního institutu pro strategická studia (IISS) upozornila, že dopady změny klimatu budou v první polovině 21. století představovat hrozbu pro kolektivní bezpečnost a globální uspořádání. ¹ To omezí přístup k potravinám, bezpečné vodě, elektřině, hygieně a lékařské péči a povede k masové migraci a soutěži o zbývající zdroje. Hladovění, průjem, infekční nemoci se stanou častější a novorozenecká úmrtnost i úmrtnost dospělých budou v důsledku konfliktu stoupat. ² V souladu s tím představovalo v roce 2004 sedm z 10 zemí s nejvyšší úmrtností dětí do 5 let společnosti s konfliktem probíhajícím nebo právě ukončeným. ³

Zpráva IISS uvádí, že „Země se otepluje, a to již přinejmenším sto let“, což lze „přímo přisoudit rostoucím emisím oxidu uhličitého a dalších skleníkových plynů“. Výsledkem je, že „Změna klimatu již možná ovlivňuje statistiku počasí a srážek“ a bude nadále přinášet extrémní výkyvy počasí a změny vodních zdrojů (vlivem záplav, sucha a stoupající hladiny moří), a to bude mít nepříznivý vliv na globální produkci potravin a energie. Tento citát nepochází od nějaké environmentální zájmové skupiny, ale od bezpečnostních odborníků vojenských a zpravodajských služeb Spojených států a Velké Británie. Současně Dennis Blair, ředitel Národní zpravodajské služby pro Spojené státy, nedávno uvedl, že „Některé nové výsledky vědy o klimatu naznačují, že dopady klimatických změn se zrychlují.“ ⁴ Kromě toho Pentagon ve své Čtyřletém obranném hodnocení 2010 pro Kongres zdůraznil potenciál změny klimatu přispět „k bídě, zhoršování životního prostředí a dalšímu oslabení křehkých vlád“. Pokračuje: „Změna klimatu přispěje k nouzi o potraviny a vodu, zvýší šíření nemocí a může spustit nebo zesílit masovou migraci“, ⁵ což může zvýšit pravděpodobnost nestability a ohrožení národní bezpečnosti.

Taková prohlášení rezonují s těmi z roku 2009 ve zprávě časopisu *Lancet*, která vyjasnila, že změna klimatu je největším globálním ohrožením zdraví ve 21. století, s největší hrozbou pocházející z dopadů na zabezpečení vodou a potravinami, na přístřeší a lidská sídla, a na z nich plynoucí migraci populace. ⁶ Z takového podhoubí se rodí konflikt. Ministerstvo obrany Spojeného království uvádí, že „změna klimatu zesílí stávající sociální a politická napětí a zápas o zdroje“ a posune „bod zlomu, kdy zahoří konflikt“. ⁷ Zpráva IISS souhlasí: „Klimatické změny zvýší rizika nedostatku zdrojů, masové migrace a občanského konfliktu. Ta by mohla vést k zhroucení států, což ohrozí globální stabilitu a bezpečnost.“ Tímto způsobem se konflikt a špatné zdraví vzájemně podporují.

Mezitím se světová populace nadále zvětšuje. Odhadovaný počet 6,1 miliardy v roce 2000 naroste asi na 8,9 miliardy v roce 2050⁸ a podíl obyvatel žijících ve městech roste nezadržitelně z 13 % v roce 1900 na odhadovaných 60 % v roce 2030.⁸ Tato městská populace, stále více soustředěná do ohromných pobřežních metropolí (majících přes 10 milionů obyvatel), bude zranitelná nedostatkem zdrojů pro zvyšující se poptávku a bude vytvářet tlak na městskou infrastrukturu. Poškození této křehké infrastruktury nepříznivými povětrnostními systémy nebo zvýšením hladiny moří rozvrátí veřejné zdraví, a nedostatek vody, sanitárních systémů, topení a jídla povedou v úhrnu k nárůstu chorob a špatného zdraví.⁹ Takové okolnosti zhoršují nestabilitu a nejistotu.

Bylo by lákavé považovat takové dopady klimatických změn za dočasné nebo geograficky vzdálené, ale ony představují celosvětovou hrozbu, která bude dominovat lidské činnosti v průběhu příštích 30 let.⁷ Britský ministr zahraničí William Hague nedávno popsals změnu klimatu za „snad největší výzvu zahraniční politiky 21. století“.¹⁰

Mohlo by být považováno za neobvyklé, že spolu lékařské a vojenské profese souhlasí. Ale v případě tohoto tématu to tak je. Změna klimatu představuje bezprostřední a vážné ohrožení, vedoucí ke špatnému zdraví a ke zvýšení rizika konfliktu, což jsou jevy, jež se vzájemně posilují. A jako ve vši dobré medicíně, základem je prevence. Zpráva IISS zdůrazňuje potřebu „trvalého investování do infrastruktury a nových technologií“, mezi nimiž „přechod na obnovitelné zdroje energie bude nejvíce viditelný účinek úsilí o zmírnění emisí“. Přístupy, které snižují poptávku, včetně úsilí o zvýšení efektivity, jsou rovněž zapotřebí.¹

Musíme přizpůsobit naše města a jejich infrastrukturu pro zvládnutí těchto výzev prostřednictvím kombinace projektování a iniciativ pro veřejné zdraví (například prostřednictvím rozvoje odolnosti systémů rozvodů vody a kanalizačních, použitím lidských a potravinových odpadů pro výrobu energie a budováním silnic tak, aby sloužily pro odvedení povodní).^{11 12} Zároveň je třeba zajistit, aby armáda mohla účinně operovat a zajistit bezpečnost i v tomto měnícím se prostředí. Stejně jako u prevence, bude efektivní adaptace vyžadovat přístup, který zahrnuje celou společnost a mezinárodní spolupráci.

Taková témata budou diskutována na příštím veřejném zasedání „[Změna klimatu – jak zabezpečit náš budoucí blahobyt: zdravotní a bezpečnostní perspektiva](#)“, jež se bude konat v budově Britské lékařské společnosti dne 20. června 2011. Přestože diskuse je dobrá, už nemůžeme dále odkládat rozhodné činy, které opravdu změní situaci, a marnit čas hašteřením o drobných nejistotách v modelování klimatu. Na rozdíl od většiny nedávných přírodních katastrof je tahle naprosto předvídatelná. Na lékaře pohlíží jejich společnost jako na autoritativní, důvěryhodné a nezávislé – a lékaři proto musí zvednout svůj hlas, aby jejich volání po takových činech bylo slyšet.

Poznámky pod čarou

- Protichůdné zájmy: Všichni autoři vyplnili formulář Unified Competing Interest na [www.icmje.org / coi_disclosure.pdf](http://www.icmje.org/coi_disclosure.pdf) (k dispozici na vyžádání od autora) a prohlásili: žádná podpora od žádné organizace pro předloženou práci; žádné finanční vztahy se všemi organizacemi, které by mohly mít zájem na předložené práci v předchozích třech letech; HM je členem Rady Spojeného království pro klima a zdraví a spoluautorem zprávy komise UCL / *Lancet* o změně klimatu z roku 2009.
- Pro více informací o setkání viz <http://resources.bmj.com/bmj/about-bmj/media-partnerships/climate-change2014how-to-secure-our-future-wellbeing-a-health-and-security-perspective> nebo kontaktujte Geetha Balasubramaniam na „geetha na bmj.com“.
- Provenience a peer review: posouzeno, ale neprošlo externím recenzním řízením.

Odkazy

1. Evropská komise. Transatlantický dialog IISS o změně klimatu a bezpečnosti. 2011. www.iiss.org/programmes/transatlantic-dialogue-on-climate-change-and-security/ .
2. Black R., Morris S.S., Bryce J. Kde a proč 10 milionů dětí umírá každý rok? *Lancet* 2003; 361 2226 -34.
[\[Medline\]](#) [\[Web of Science\]](#)
3. Salama P., Spiegel P., Talley L., Waldman R. Poučení ze složitých krizových situací za posledních deset let: *Lancet* 2004; 364 1801 -13.
[\[Medline\]](#) [\[Web of Science\]](#)
4. Blair D.C. Roční hodnocení hrozeb podané americkou zpravodajskou komunitou stálému výboru Sněmovny reprezentantů pro zpravodajské služby. 2010. www.dni.gov/testimonies/20100203_testimony.pdf .
5. Ministerstvo obrany. Čtyřletní hodnotící zpráva 2010. www.defense.gov/QDR/images/QDR_as_of_12Feb10_1000.pdf .
6. Costello A., Abbas M., Allen A., Ball S., Bell S., Bellamy R., et al. Zvládání zdravotních dopadů změny klimatu. *Lancet* 2009; 373 1693 -733.
[\[Medline\]](#) [\[Web of Science\]](#)
7. Ministerstvo obrany, DCDC. Program strategických trendů - Globální strategické trendy až do r. 2040. 2010. www.harrymagazine.com/201002/19022010051032_Documen-07775.pdf .
8. Organizace spojených národů, Odbor hospodářských a sociálních záležitostí, Populační oddělení. Světová populace do roku 2300. 2004. www.un.org/esa/population/publications/longrange2/WorldPop2300final.pdf a <http://www.un.org/esa/population/publications/WUP2005/2005wup.htm> .
9. Chartered Institute of Environmental Health. Změna klimatu, veřejné zdraví a zdravotní nerovnosti. 2008. www.cieh.org/UploadedFiles/Core/Policy/Publications_and_information_services/Policy_publications/Publications/Climate_Change_Public_Health_Health_Inequalities.pdf .
10. Rada FCO pro zahraniční vztahy. Diplomacie změny klimatu. 2010. www.fco.gov.uk/en/news/latest-news/?view=Speech&id=22933444 .
11. Královská akademie inženýrství. Infrastruktura, inženýrství a přizpůsobení se změně klimatu – zajišťování služeb v nejisté budoucnosti. 2011. www.raeng.org.uk/news/publications/list/reports/Engineering_the_future_2011.pdf .
12. Sekretariát OSN, Populační divize. Setkání expertní skupiny Organizace spojených národů pro rozložení obyvatelstva, urbanizaci, vnitřní migraci a rozvoj, 2008. www.un.org/ESA/obyvatel/setkani/EGM_PopDist/List_of_papers.pdf .

Citace originálního textu: *BMJ* 2011; 342: d1819. Originální text a originální znění odkazů, jejichž hyperlinky nevedou nikdy na překlady Googlu, nýbrž na původní anglické texty, viz <http://www.bmj.com/content/342/bmj.d1819.full>. Článek přeložili Google translator a Jan Hollan.